

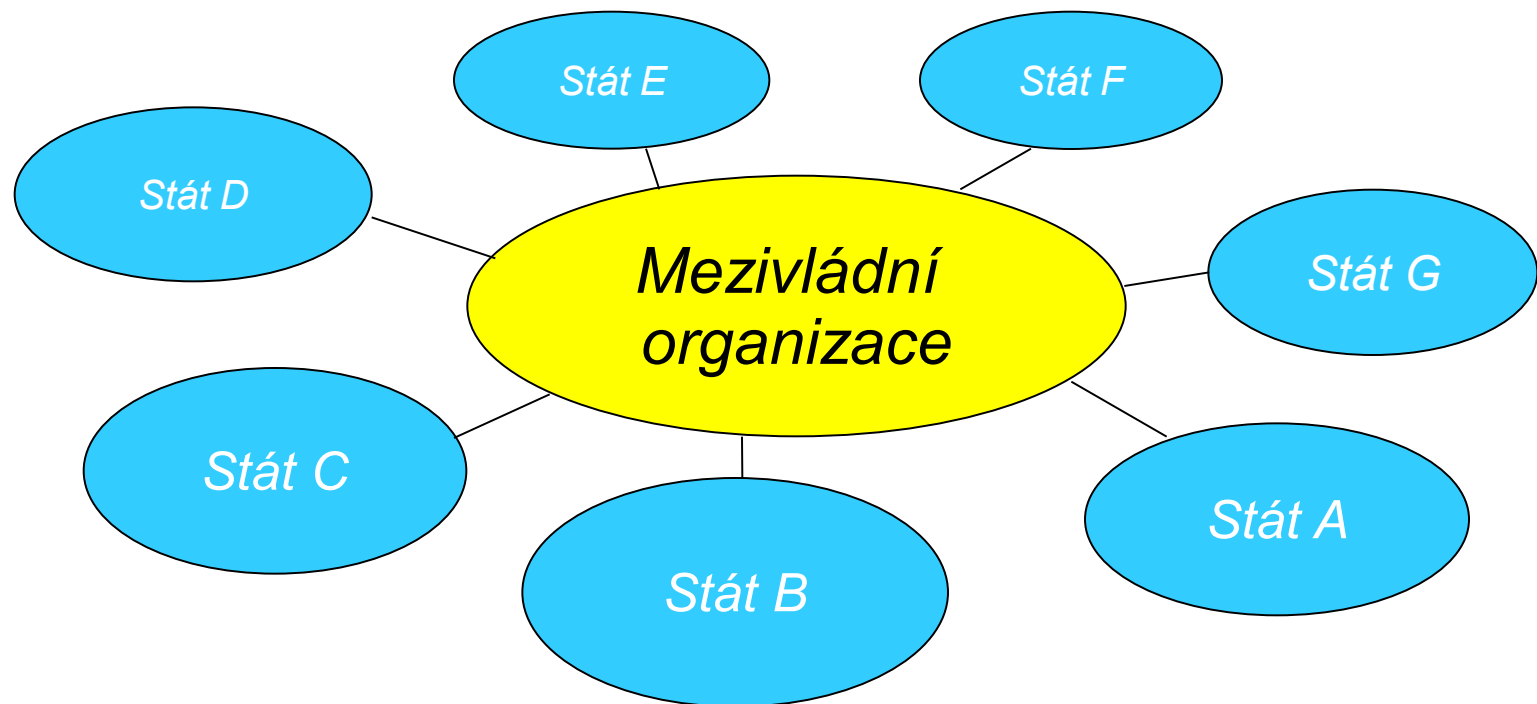
Prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.

PRÁVO EVROPSKÉ UNIE

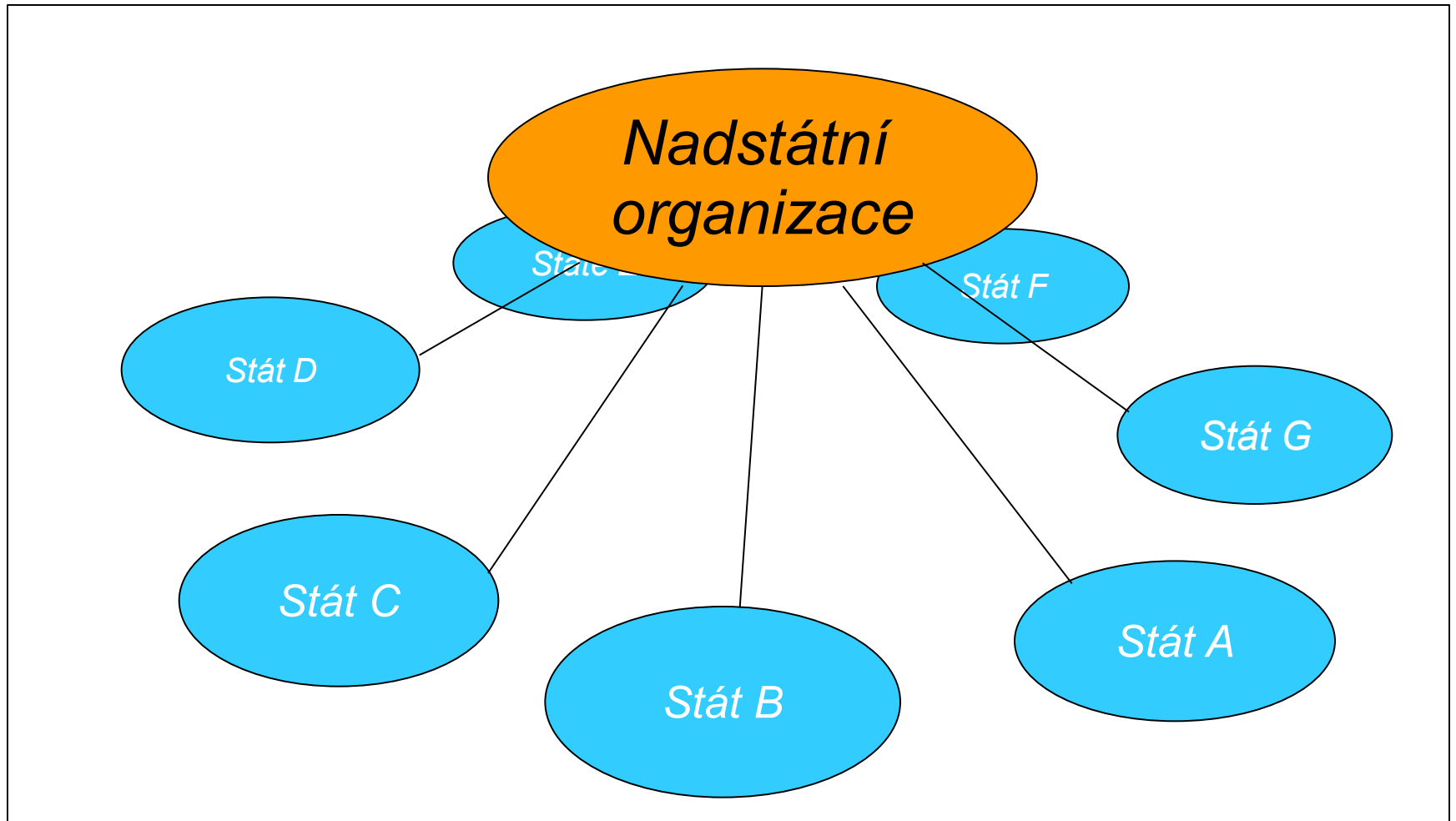
Masarykova univerzita Brno
VŠB – TU Ostrava

2018 – doplněny orgány

Mezivládní (mezistátní) organizace jediná úroveň

Nadstátní organizace 2 úrovně

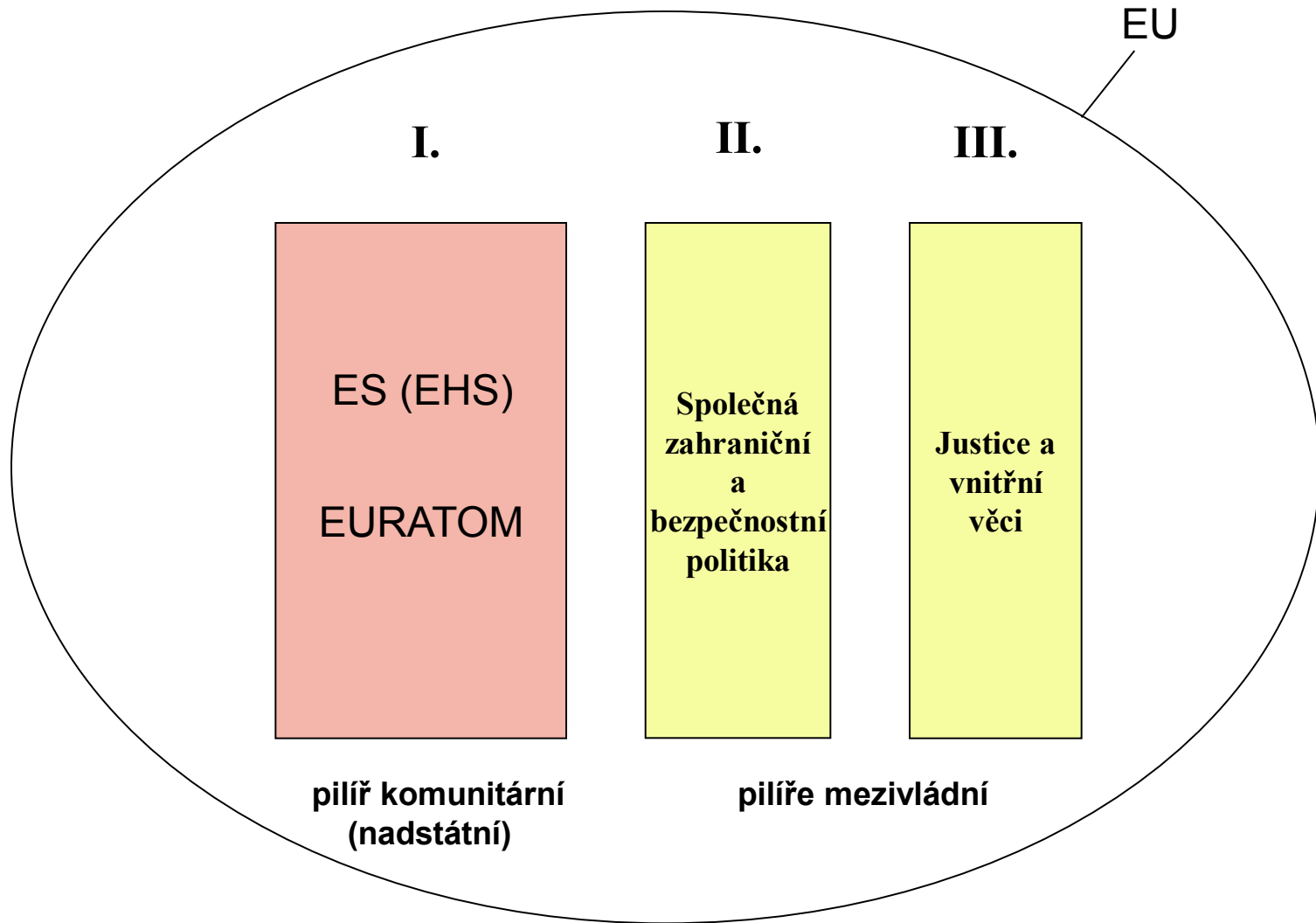

Vývoj
Evropských společenství a
Evropské unie
(od „zemí společného trhu“ po
integrovanou Evropskou unii)

Vývoj základních smluvních dokumentů ES a EU - 1

- 1. **Pařížská smlouva** (o zřízení **ESUO**) (1951/1952),
- 2.-3. **Římské smlouvy** (o zřízení **EHS a Euratomu**) (1957/1958),
- 4. Úmluva o společných orgánech (Slučovací smlouva) (1965/1967),
- 5. **Jednotný evropský akt** (1986/1987),
- 6. **Maastrichtská smlouva o Evropské unii** (1992/1993)

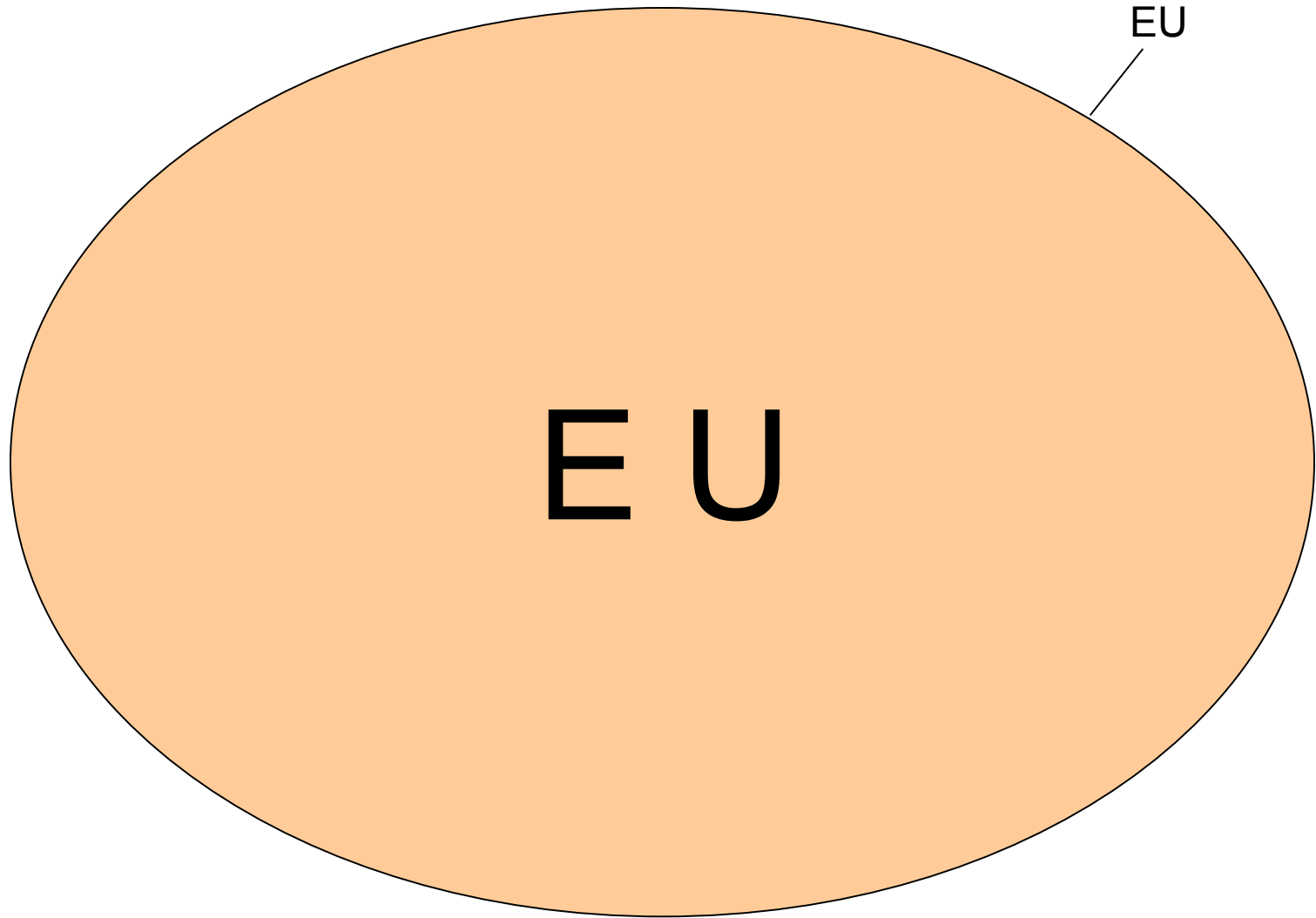
Tři pilíře Evropské unie podle Maastrichtu

Vývoj základních smluvních dokumentů ES a EU - 2

- 7. **Amsterdamská** smlouva (1997/1999),
- 8. **Smlouva z Nice** (2000/2003),
- 9. Smlouva o **ústavě pro Evropu** (Ústava EU)- podeps. 2004, nevstoupila v platnost,
- 10. **Lisabonská smlouva** (2007/2009).
- K tomuto výčtu je ještě třeba doplnit ***smlouvy rozpočtové a smlouvy o přístupu nových členů*** (ČR: 2003/2004).
- ***Letopočty: přijetí (podpis) dokumentu / vstup v platnost***

Evropská unie podle Lisabonské smlouvy

Přehled vývoje ES a EU - 1

- **1952** - vznik **ESUO**, nadstátní organizace
- **1958** - vznik **EHS a EURATOMu**, nadstátních organizací
- **1993** - vznik **EU**
 - = **zastřešení** tří Společenství (tzv. I. pilíř - nadstátní)
 - + další oblasti mezivládní spolupráce (tzv. II. a III. pilíř),
 - tři Společenství existují nadále,
 - EHS je přejmenováno na **ES**

Přehled vývoje ES a EU - 2

- **2002** - zánik ESUO, zbývá ES a EURATOM
- **2009** - **ES zaniká**, resp. přeměňuje se v **novou EU**, ta ztrácí charakter pouhého zastřešení a stává se **nadstátní organizací**, jakou bylo dosud ES.
- EURATOM existuje nadále vedle EU.
- *(Letopočty = vstup v platnost příslušného dokumentu.)*

Přehled vývoje ES a EU (zjednodušené)

- **1952** vznik **ESUO** (nadstátní organizace)
- **1958** vznik **EHS, EURATOM** (nadstátní organizace)
- **1993** vznik **EU** jako pouhého zastřešení tří Společenství, EHS přejmenováno na **ES**, ostatní beze změny
- **2002** zánik **ESUO**
- **2009** přeměna **ES** na **EU** nové kvality (nadstátní organizace), **EURATOM** beze zm.

Schéma principu nadstátnosti

----- VŠB ----- 12 10 18 -----

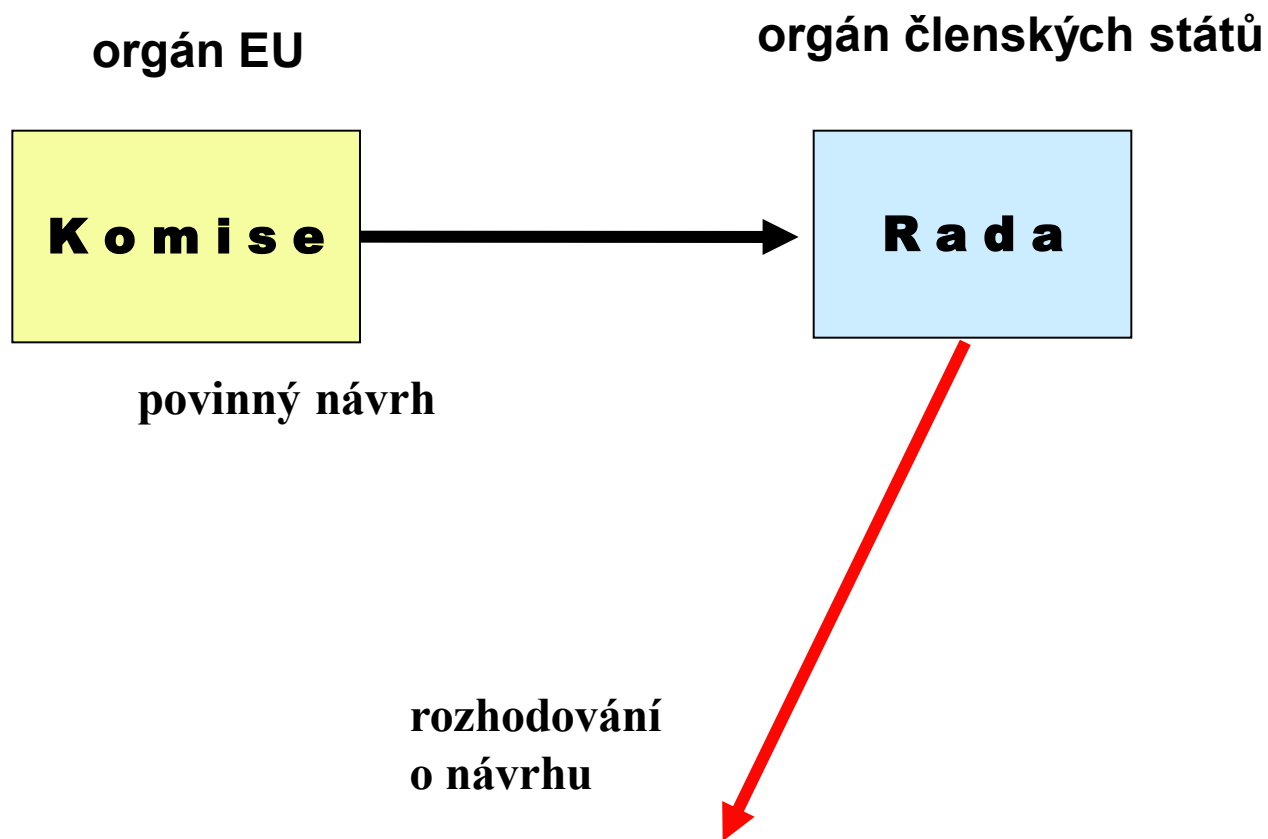
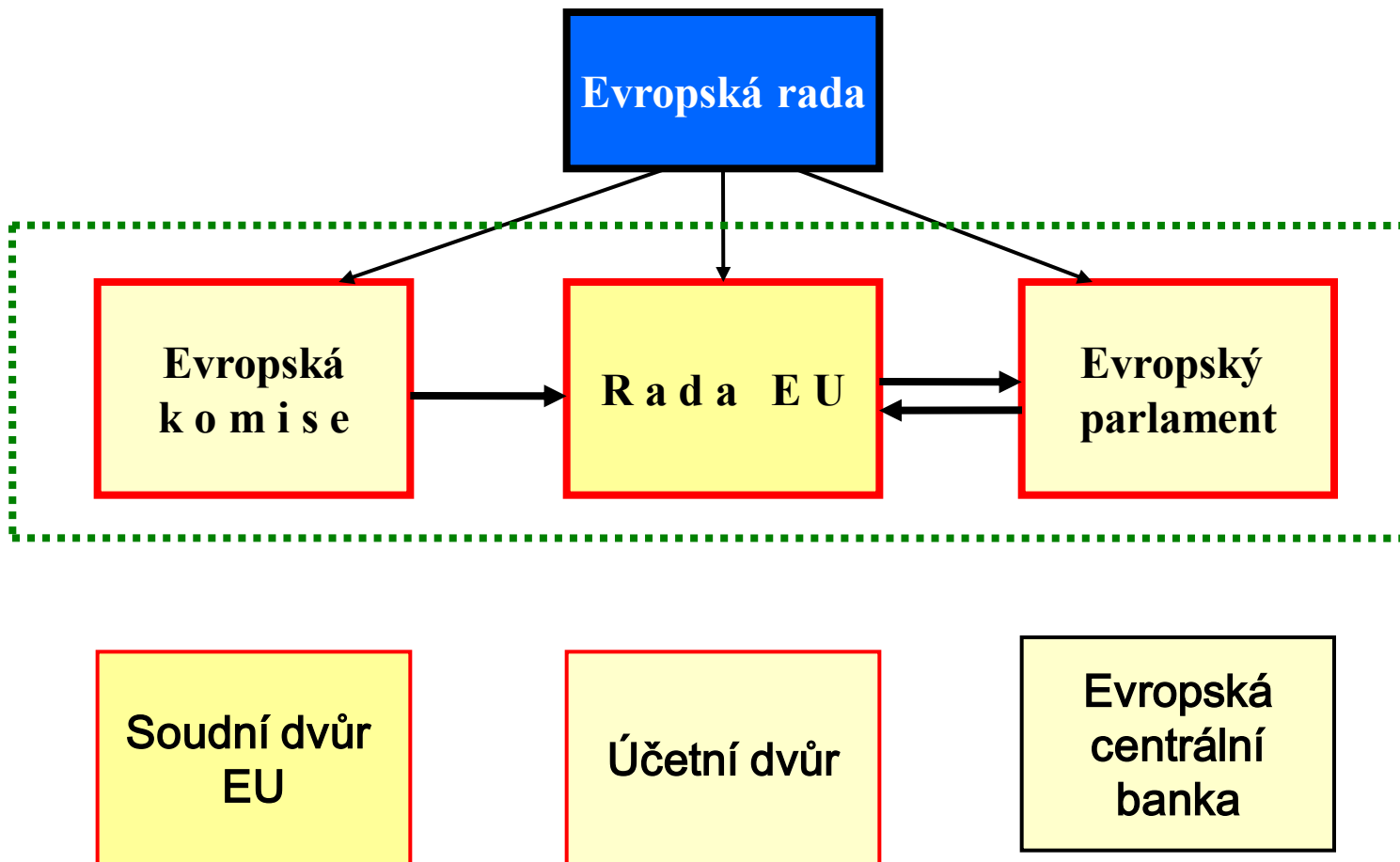

Schéma organizační struktury EU

Evropská komise

- ***Reprezentuje integrační zájmy Unie, ne členských států – je na nich nezávislá***
- **Pravomoci:**
 - 1. iniciativní
 - 2. výkonná
 - 3. kontrolní
 - 4. zastupování EU navenek
 - 5. normotvorná

Evropská komise

základní informace

- Činnost Komise je zabezpečována prostřednictvím **Generálních ředitelství**. **GŘ** je odpovědný jednomu z komisařů. O celkový chod Komise se stará **Generální sekretariát**.
- Celkem má Komise přibližně **35 000 zaměstnanců**, z nichž přibližně patnáct procent tvoří překladatelská a tlumočnická služba.
- **Předsedu Komise musí schválit Rada EU a Evropský parlament**. 8 místopředsedů.
- 28 komisařů nominují jednotlivé členské státy. **Komisaři nejsou reprezentanty státu, který je delegoval**.
- Každému z komisařů je předsedou Komise přidělen jeden resort.
- **Evropskou komisi nakonec jako celek schvaluje Evropský parlament**.
- Komise je politicky zodpovědná Parlamentu, který jí jako celku může vyjádřit nedůvěru.

Rada EU

- **Složení:** zástupci člen. států (ministři)
- **Předsednictví:** po 6 měsících
- **Pravomoci:** rozhodovací, legislativní
- **Hlasování:**
 - *vážené*
 - *kvalifikovaná většina nebo jednomyslnost*
- ***COREPER**

Vážené hlasování v Radě EU

do r. 2014 (starý systém – již neplatí)

• Francie, Itálie, Německo a Spojené království:	29
• Polsko a Španělsko:	27
• Rumunsko:	14
• Nizozemsko:	13
• Belgie, ČR, Maďarsko, Portugalsko a Řecko:	12
• Rakousko, Bulharsko a Švédsko:	10
• Dánsko, Finsko, Irsko, Litva, Chorvatsko a Slovensko:	7
• Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Lucembursko a Slovinsko:	4
• Malta	3
• CELKEM	345

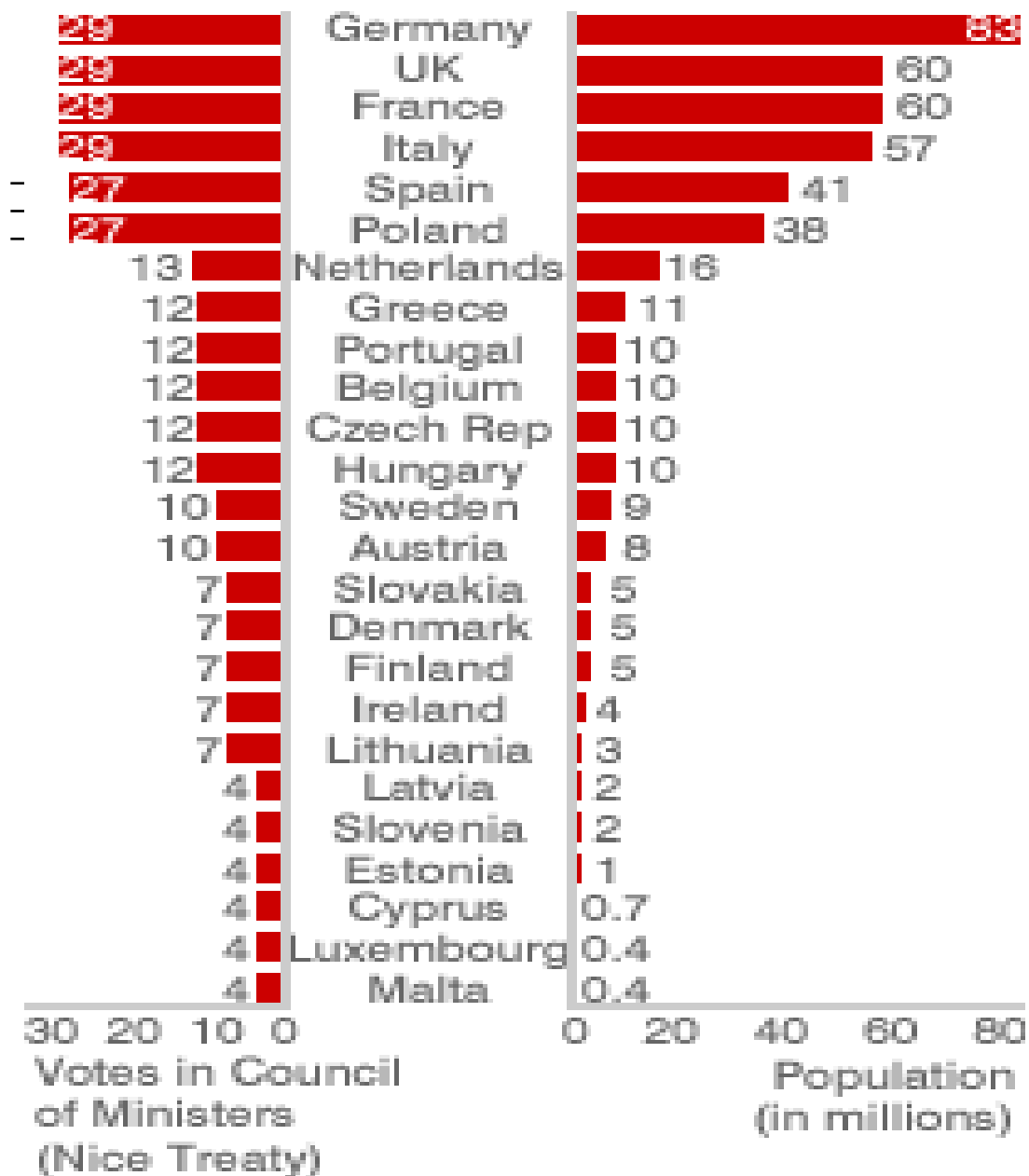
Hlasování kvalifikovanou většinou

(do 2014 – **již neplatí**)

- **Návrh přijat:**
- 1. pokud souhlasí **většina členských států** a
- 2. pokud je minimálně **260 hlasů** – což je 73,9 % z celkového počtu hlasů **z 352**
- Členský stát může navíc požadovat ověření toho, zda hlasy vyslovené „pro“ představují alespoň **62 % celkového počtu obyvatel Unie**. Bude-li zjištěno, že tomu tak není, rozhodnutí nebude přijato.

Kvalifikovaná většina v Radě podle Lisabonu (**od 2014**)

- **55% členských států** a současně alespoň
- **65% obyvatel EU** (součet obyvatel ve státech hlasujících kladně)

Evropský parlament

- **Složení:** 751 poslanců – přímé volby
 - jednokomorový
- **Pravomoci:**
 - spolurozhodování s Radou EU (legislativní činnost)
 - demokratický dohled nad Komisí (nedůvěra)
 - rozpočtová pravomoc
- **Sídlo:** Štrasburk, Brusel, Lucemburk

Výbory a frakce EP

- Pro období 2014 - 2019 je počet **stálých výborů** stanoven na 20 stálých a 2 podvýbory.
- Parlamentní výbory vypracovávají a přijímají zprávy o legislativních návrzích či přicházejí se zprávami z vlastního podnětu. Výbory připravují materiály pro plenární zasedání Parlamentu. Dále posuzují a předkládají pozměňovací návrhy směrnic a nařízení vypracovaných Evropskou komisí. Vedle stálých výborů může Evropský parlament zřídit i výbory dočasné a vyšetřovací
- Vedle výborů poslanci zasedají také v **politických skupinách (frakcích)**, kde jsou sdruženi podle politické, nikoli státní příslušnosti.
- Politické skupiny mají obdobnou strukturu jako národní strany. Volí si předsedu (v některém případě i dva předsedy) a místopředsedy. V jednacím sále zasedají poslanci podle politické příslušnosti, a to zleva doprava.
- Politické skupiny rozhodují o agendě plenárního zasedání a předkládají pozměňovací návrhy, o nichž se bude společně hlasovat. Tzv. koordinátoři skupiny působí jako kontaktní osoby mezi skupinami a výbory a hledají podporu při hlasování o návrzích.
- V Evropském parlamentu je v současnosti 8 politických skupin. Někteří poslanci jsou tzv. nezařazenými poslanci, tj. nejsou členy žádné politické skupiny.

Zasedání EP

- *Parlament má tři oficiální sídla.*
- 1. Ve Štrasburku se europoslanci scházejí jeden týden v měsíci na plenárním zasedání.
- 2. Stálé výbory Evropského parlamentu se scházejí mezi plenárními zasedáními v Bruselu, kde se konají také "miniplenární zasedání".
- 3. Předsednictvo Evropského parlamentu a generální sekretariát sídlí v Lucemburku.

Etats membres – počty poslanců	Sièges - actuelle	Sièges - 2014-2019	Différence
Allemagne (D)	99	96	-3
France (F)	74	74	=
Royaume Uni (GB)	73	73	=
Italie (IT)	73	73	=
Espagne (ŠP)	54	54	=
Pologne (PL)	51	51	=
Roumanie	33	32	-1
Pays-Bas	26	26	=
Grèce	22	21	-1
Belgique	22	21	-1
Portugal	22	21	-1
République tchèque (CZ)	22	21	-1
Hongrie	22	21	-1
Suède	20	20	=
Autriche	19	18	-1
Bulgarie	18	17	-1
Danemark	13	13	=
Slovaquie	13	13	=
Finlande	13	13	=
Irlande	12	11	-1
Croatie*	12	11	-1
Lituanie	12	11	-1
Slovénie	8	8	=
Lettonie	9	8	-1
Estonie	6	6	=
Chypre	6	6	=
Luxembourg	6	6	=
Malte	6	6	=
TOTAL	766	751	-15

Evropský soudní dvůr podle Lisabonu

Soudní dvůr EU:

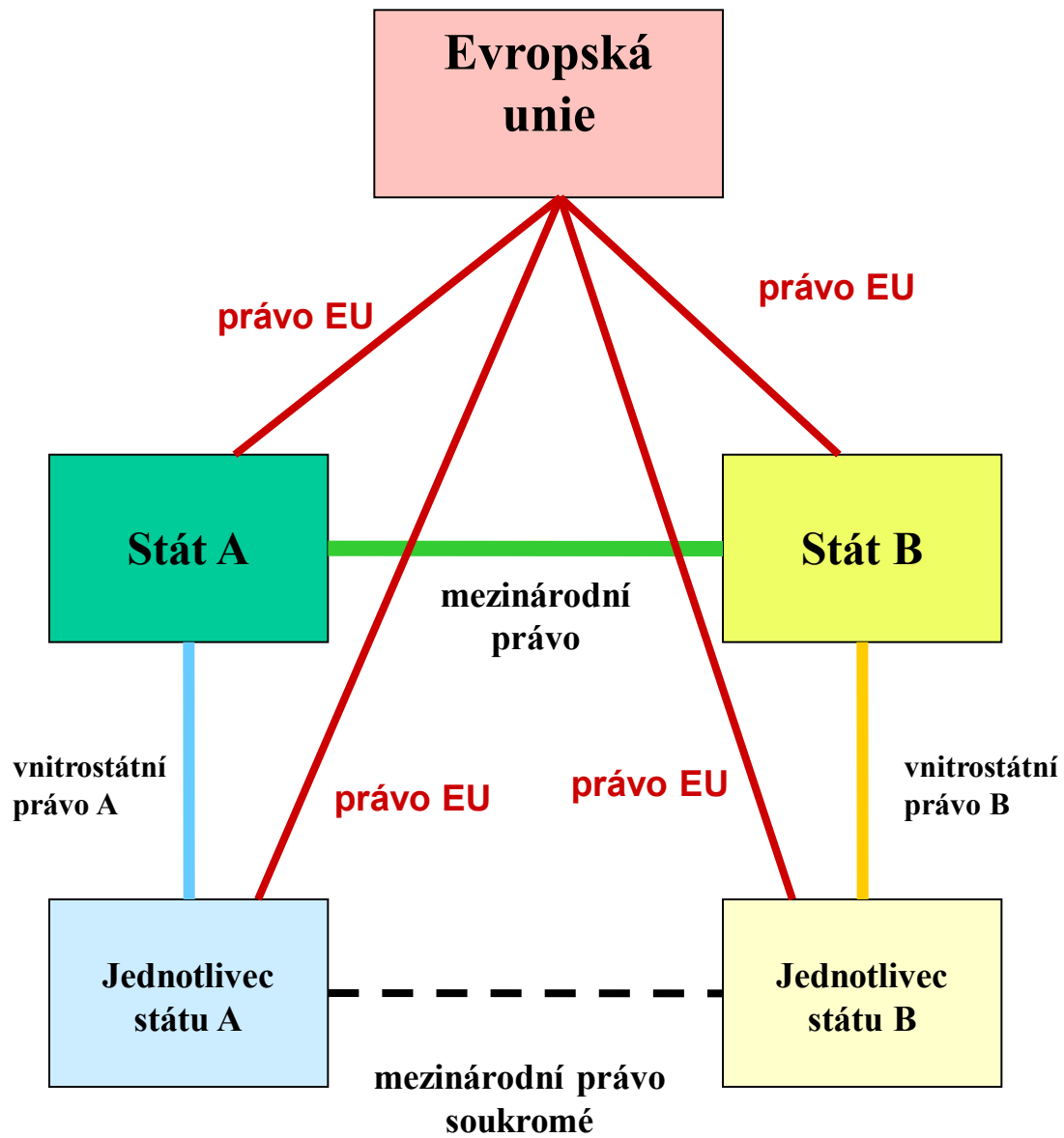

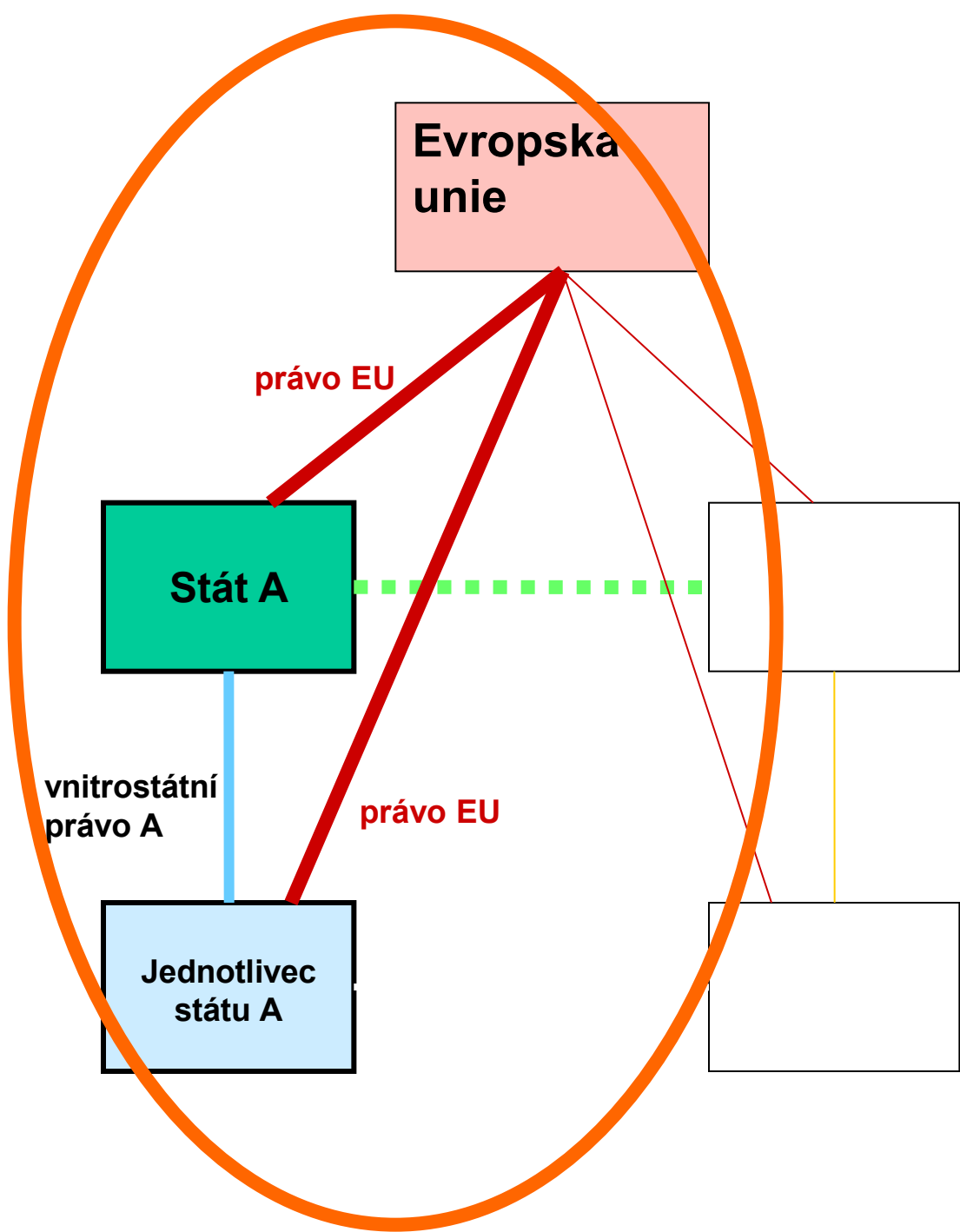
Složení SD EU:

- **1. Soudní dvůr** – 28 soudců, 8 generálních advokátů
- **2. Tribunál** – 56 soudců (2019)
- 3. Soud pro veřejnou službu – zrušen 2016 (sloučen s Tribunálem)

Základní funkce Soudního dvora

- 1. Klasické řešení sporů, ukládání sankcí
- 2. ESD jako ústavní (správní) soud
- 3. Sjednocování výkladu práva EU v členských zemích

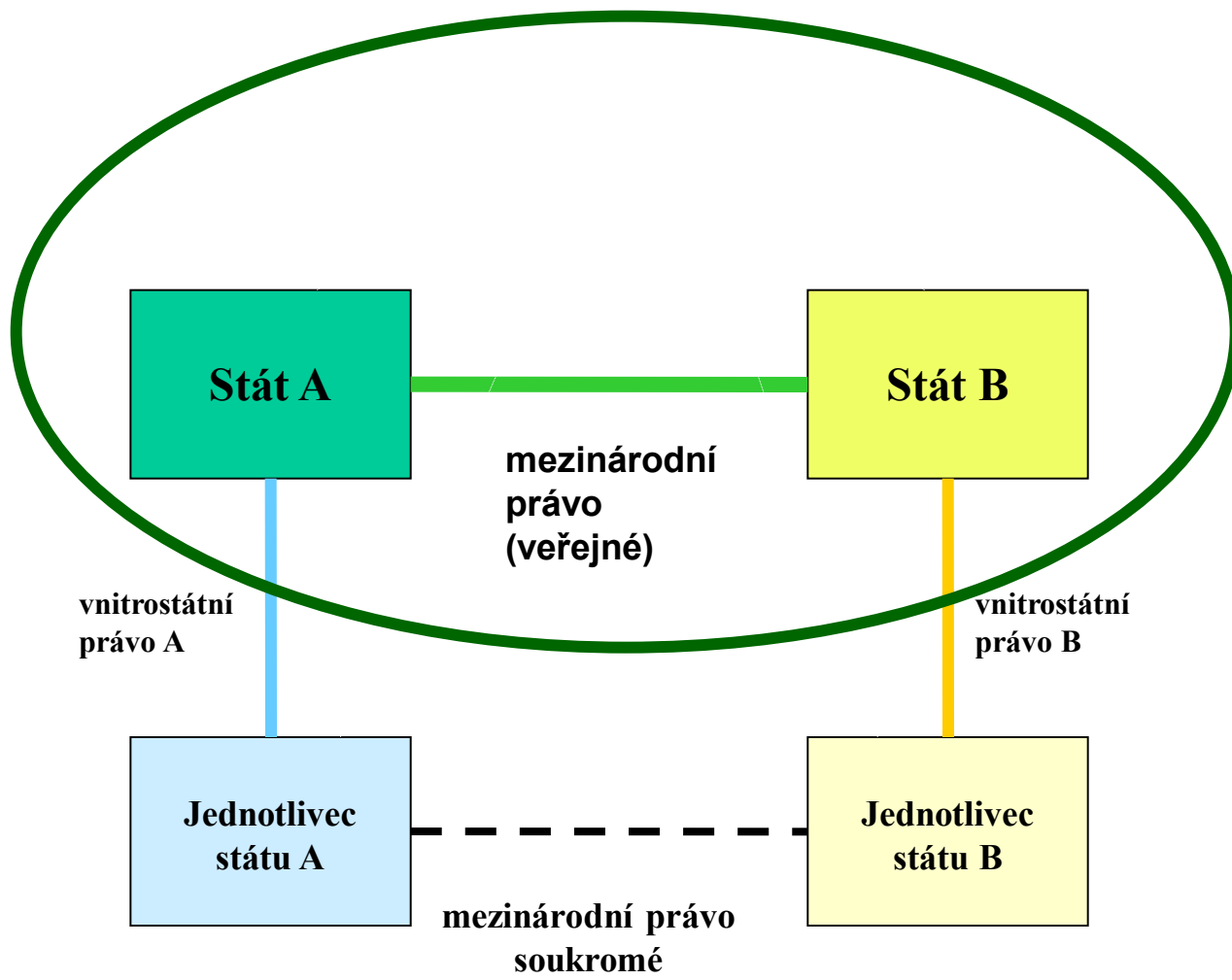

**vnitrostátní
právo A**

Stát A

Stát B

mezinárodní
právo
(veřejné)

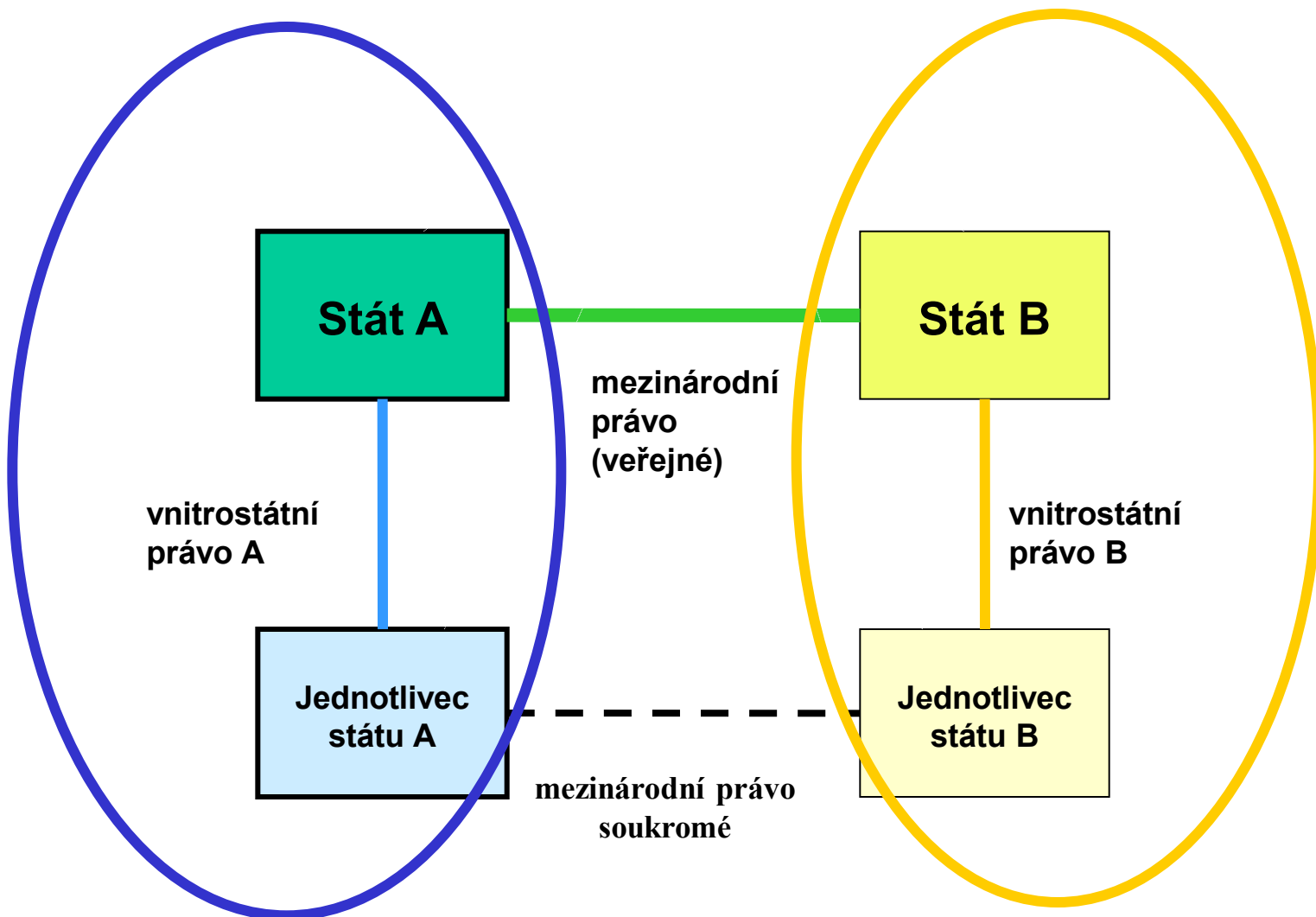
vnitrostátní
právo A

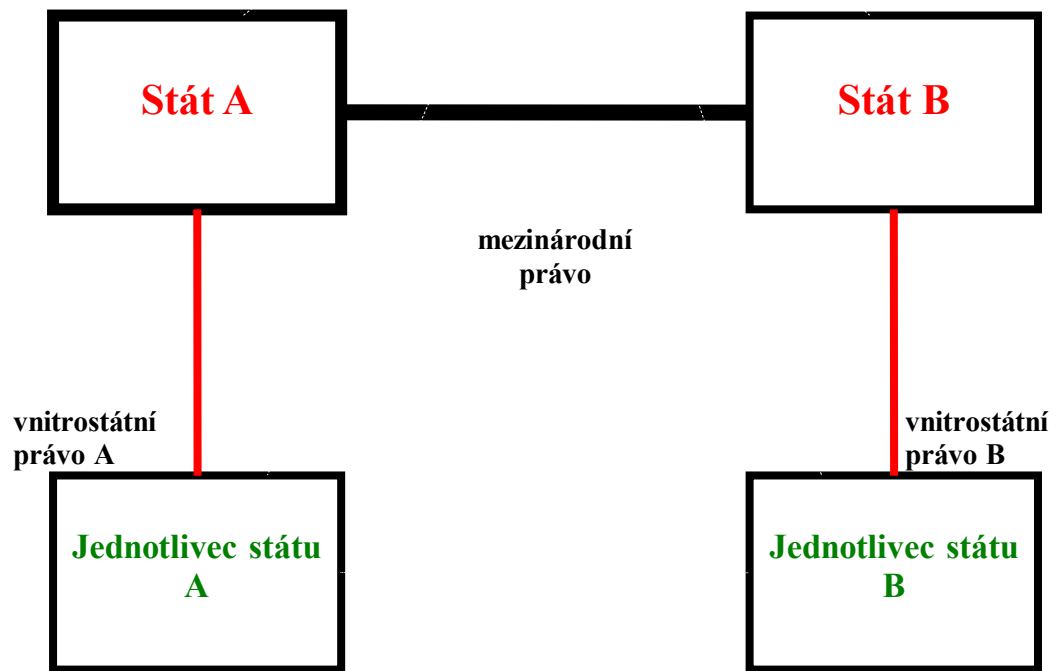
vnitrostátní
právo B

Jednotlivec
státu A

Jednotlivec
státu B

mezinárodní právo
soukromé

Funkce práva v EU

- **základní funkce práva: vnitřní uspořádání systému (řád)**

- **EU je samostatný systém**

- vlastní orgány s vlastní pravomocí
- vlastní aktivity
- finanční nezávislost

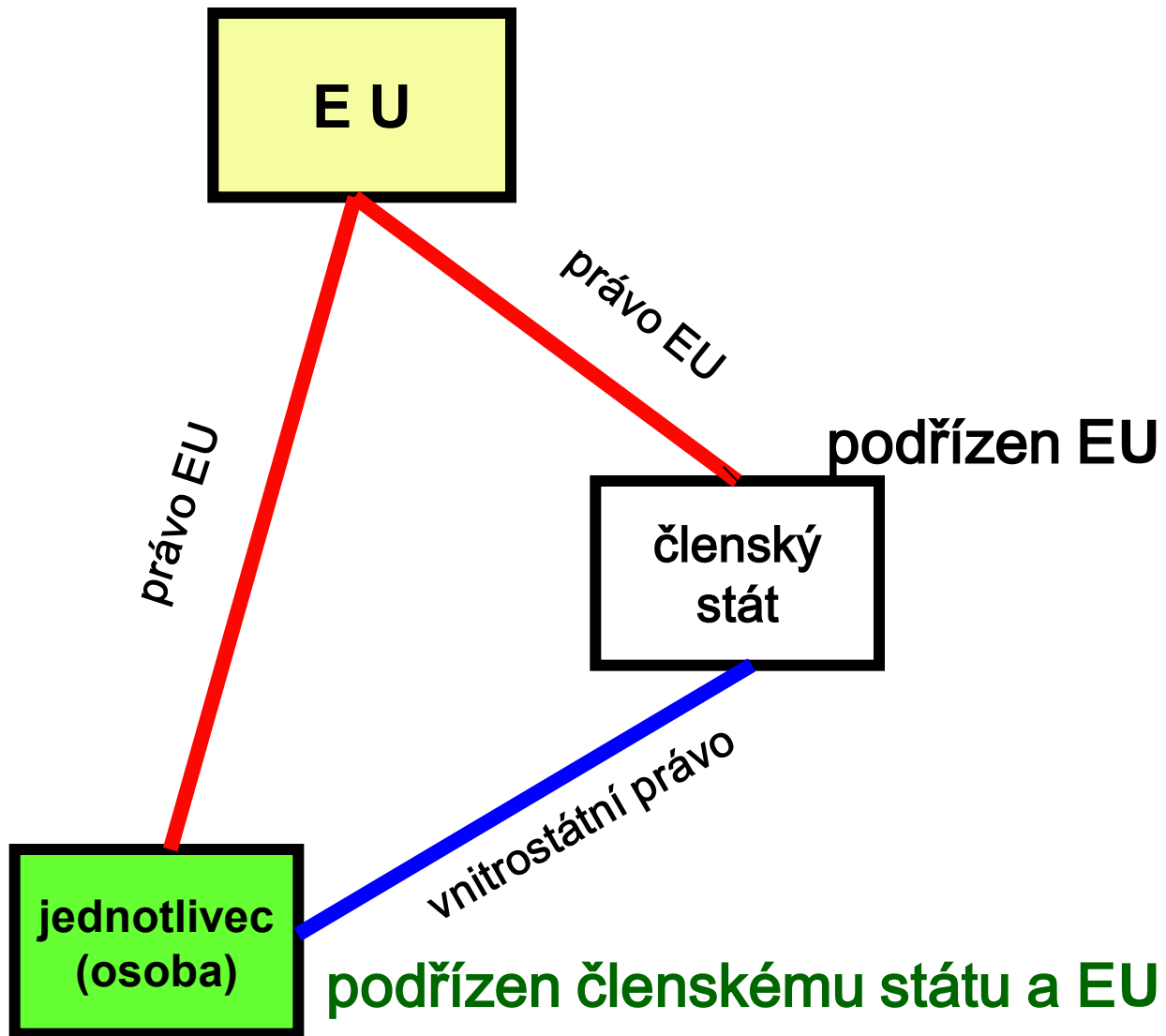
PROTO MUSÍ MÍT VLASTNÍ REGULACI (PRAVIDLA)
UVNITŘ I NAVENEK = PRÁVO EU

- předpisy (právo) – není to ani mezinárodní, ani vnitrostátní
- vlastní soudy

Funkce práva v EU - 2

Vlastní funkce práva EU:

- **1. výstavba EU** (institucionální struktura)
- **2. vztah k členským státům** (pravomoci)
- **3. úprava vlastní činnosti** (jednotlivé oblasti integrace a spolupráce)

System českého práva

1. horizontální uspořádání:

- veřejné – soukromé – procesní
- odvětví

• 2. vertikální uspořádání (právní síla):

- ústavní pořádek (ústavní zákony, Listina)
- zákony
- nařízení vlády, vyhlášky ústředních orgánů
- vyhlášky územních orgánů

System práva EU

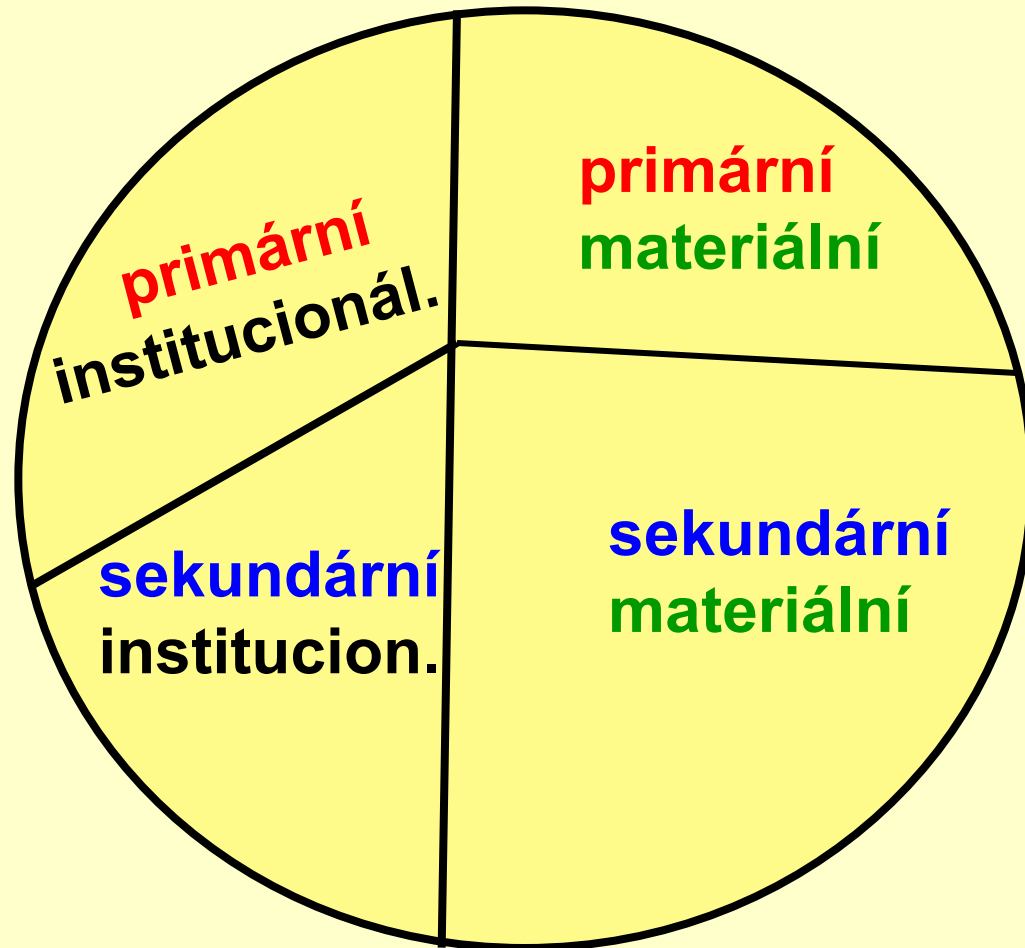
1. horizontální uspořádání:

- institucionální
- materiální – „odvětví“

2. vertikální uspořádání (právní síla):

- primární právo (zřizovací smlouvy – mezi členskými státy)
- sekundární právo (vytvářené institucemi EU)

System práva EU - schéma

Právo EU jako integrační nástroj

- **právo jako integrační nástroj** nadstátního prostředí
- **primární a sekundární právo EU**
- **2 metody úpravy:**
 - samostatná unijní úprava (primární, nařízení) – paralelně s vnitrostát. právem
 - určování obsahu vnitrostátní úpravy (směrnice)
 - zajímají nás směrnice?

Prameny českého práva

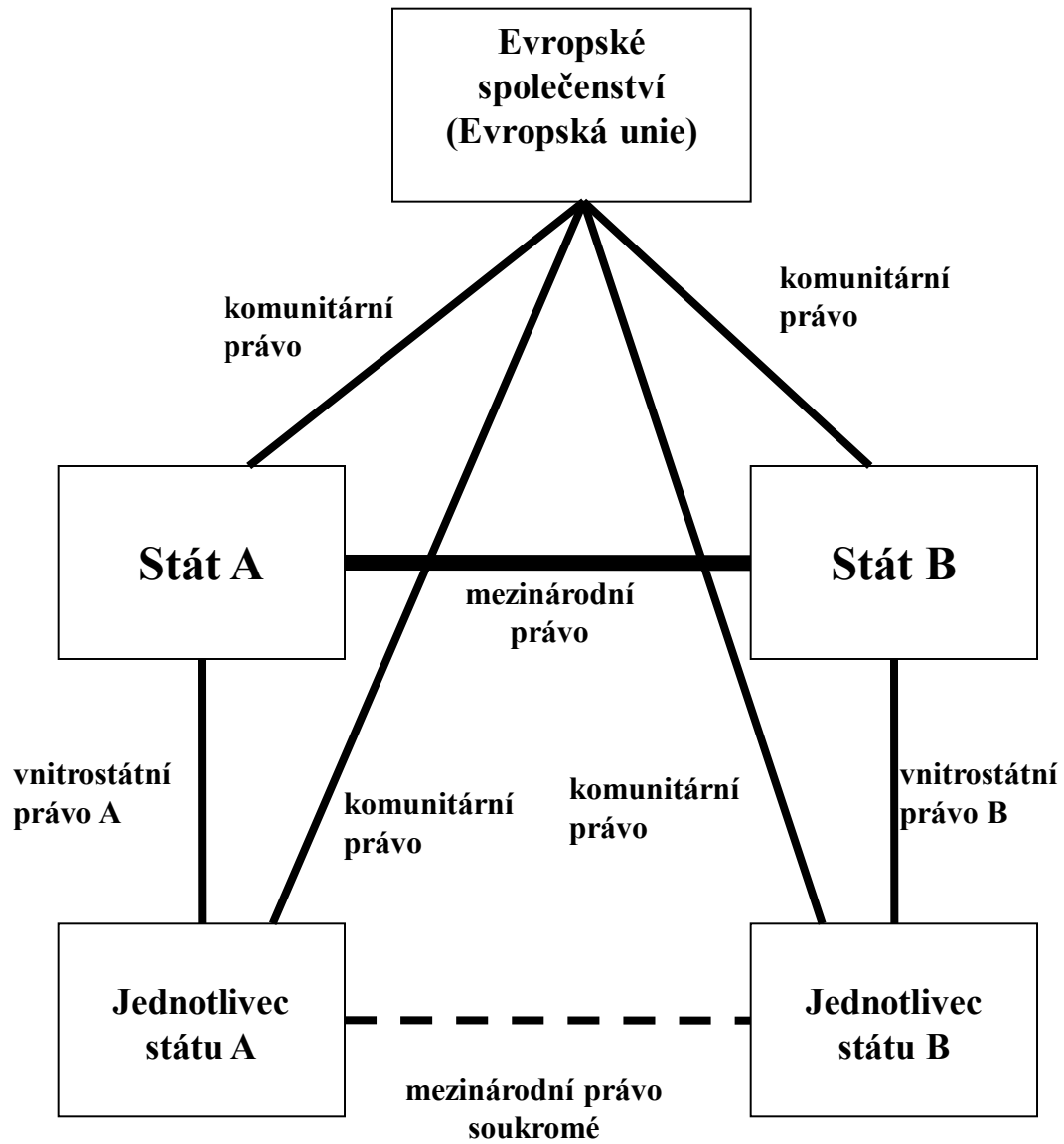
- **právní normativní akt**
 - ústavní zákon
 - zákon
 - vládní nařízení, vyhlášky
 - (mezinárodní smlouvy)
- **normativní smlouva (kolektivní smlouva)**

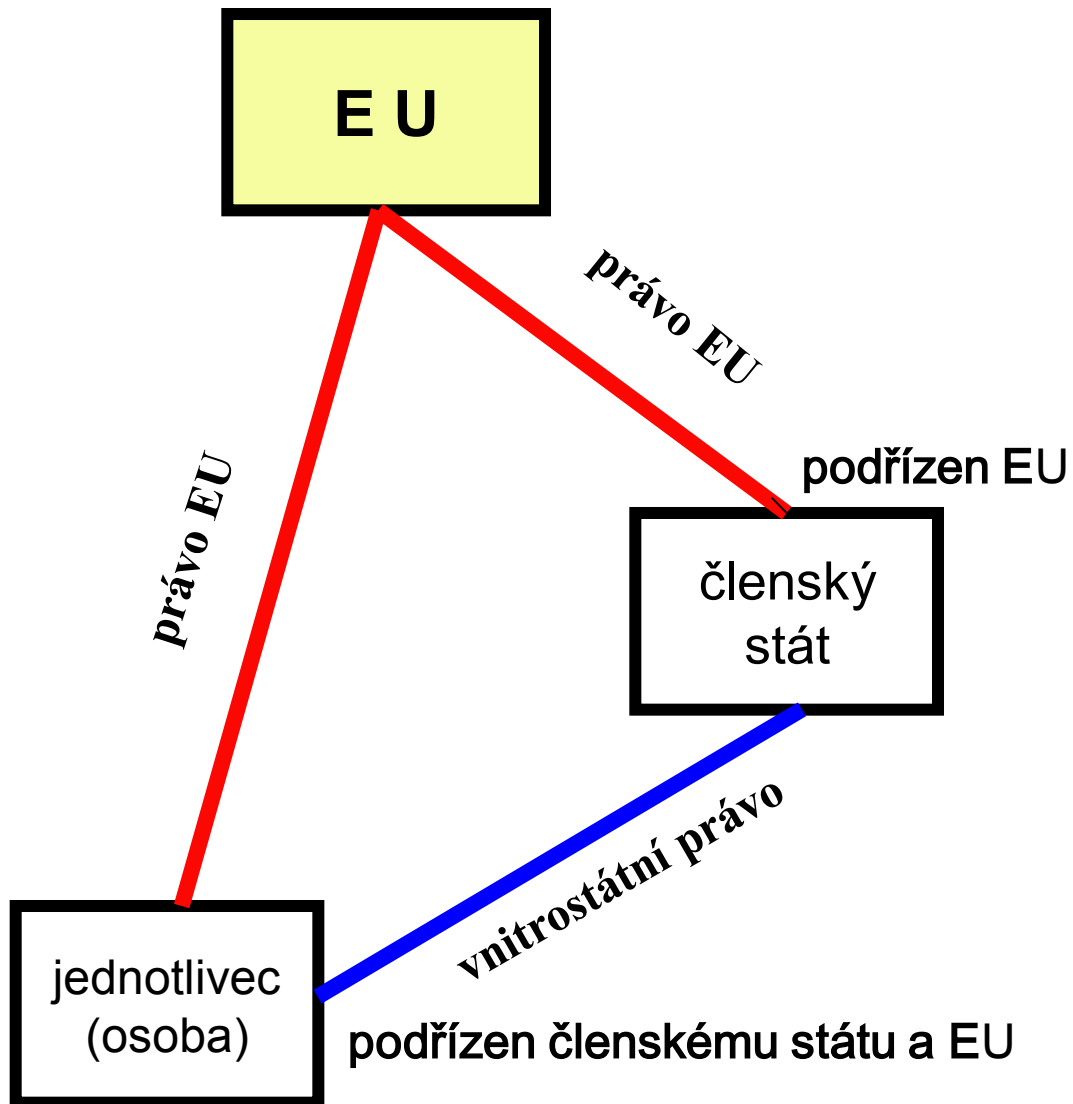
Prameny práva EU

- **primární právo:**
 - mezinárodní smlouvy („zřizovací“) mezi členskými státy – SEU, SFEU, přístupové smlouvy, Listina
- **sekundární právo:**
 - nařízení
 - směrnice
 - rozhodnutí
- **mezinárodní smlouvy uzavírané EU, (judikatura SDEU)**

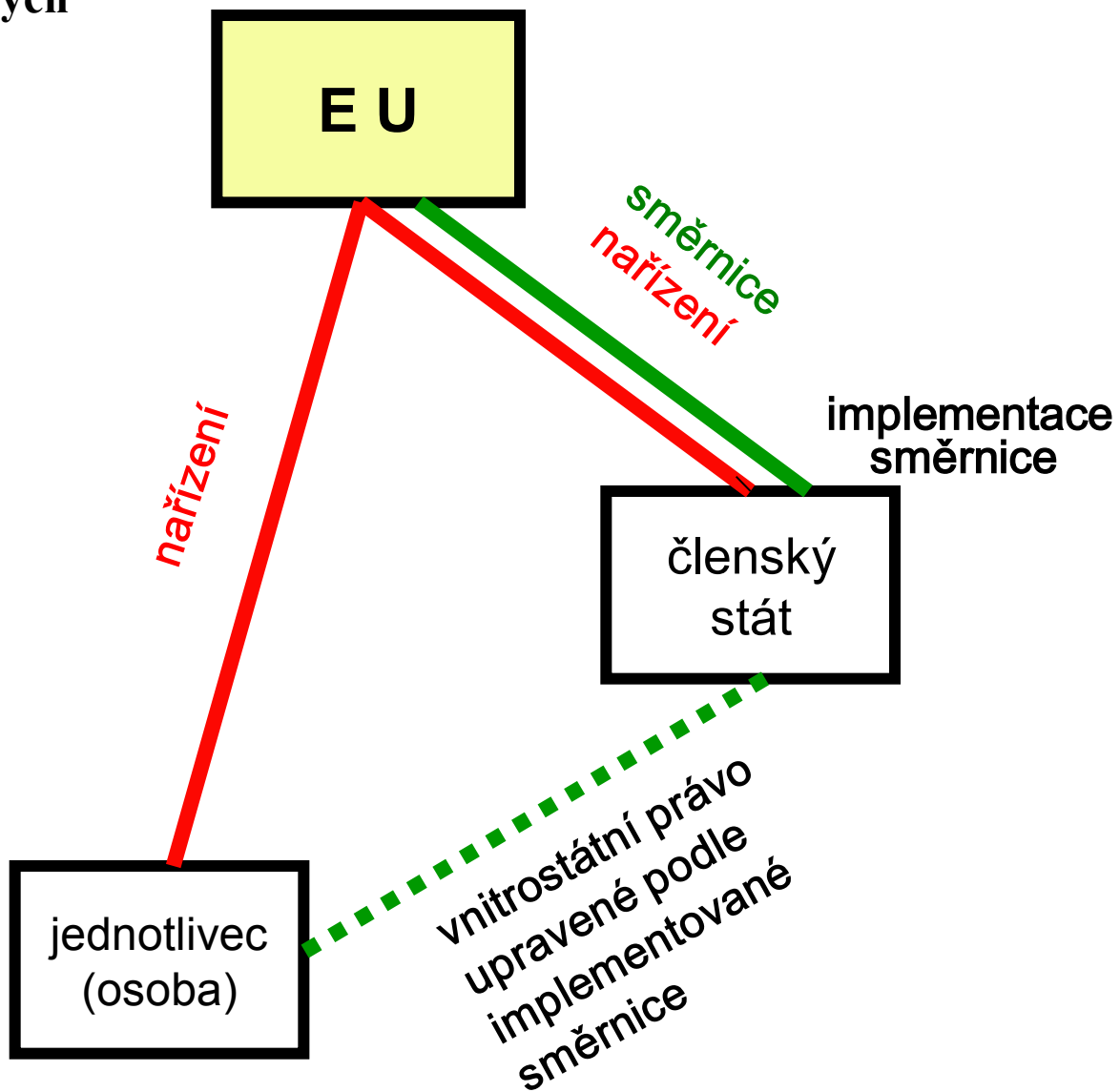
Nařízení a směrnice v EU

- **nařízení:**
 - analogie zákona
 - unifikovaná úprava přímo platí v celé EU
 - úprava otázek komunitární dimenze
- **směrnice:**
 - určena členskému státu
 - zapracování (implementace) do národního práva (např. změna zákonů podle směrnice)
 - zůstává národní právo (zákony), směrnice je sbližuje (harmonizuje)

prameny sekundárního práva v jednotlivých vztazích

Legislativní postupy v EU

- **řádný** = Rada **spolurozhoduje** s Evropským parlamentem, Rada přitom rozhoduje **kvalifikovanou většinou**
- **zvláštní** = popsány ve Smlouvě o fungování EU

Řádný legislativní postup 1

- KOMISE předloží **návrh** EP a RADĚ
- **změna návrhu** Komise: RADA jednomyslně
- **první čtení**
 - začíná EP: svůj postoj předloží Radě
 - Rada schválí - **přijato**
 - Rada neschválí – první čtení (projednání) v Radě, výsledek: postoj Rady

Řádný legislativní postup 2

- **druhé čtení**
 - 1. EP schválí postoj Rady – **přijato**
 - 2. EP odmítne zcela – **nepřijato**
 - 3a. EP navrhne změny a Rada je schválí: **přijato**
 - 3b. EP navrhne změny a Rada všechny neschválí: **dohodovací výbor ----- kompromis**
 - změna návrhu neschválená Komisí: Rada jednomyslně
 - **Dohodovací výbor:** kompromis projednán EP a Radou ve **třetím čtení**
 - musí být **přijat** do 6 týdnů Radou a zároveň EP, jinak **nepřijato**
- RADA rozhoduje **kvalifikovanou většinou**, není-li uvedeno jinak

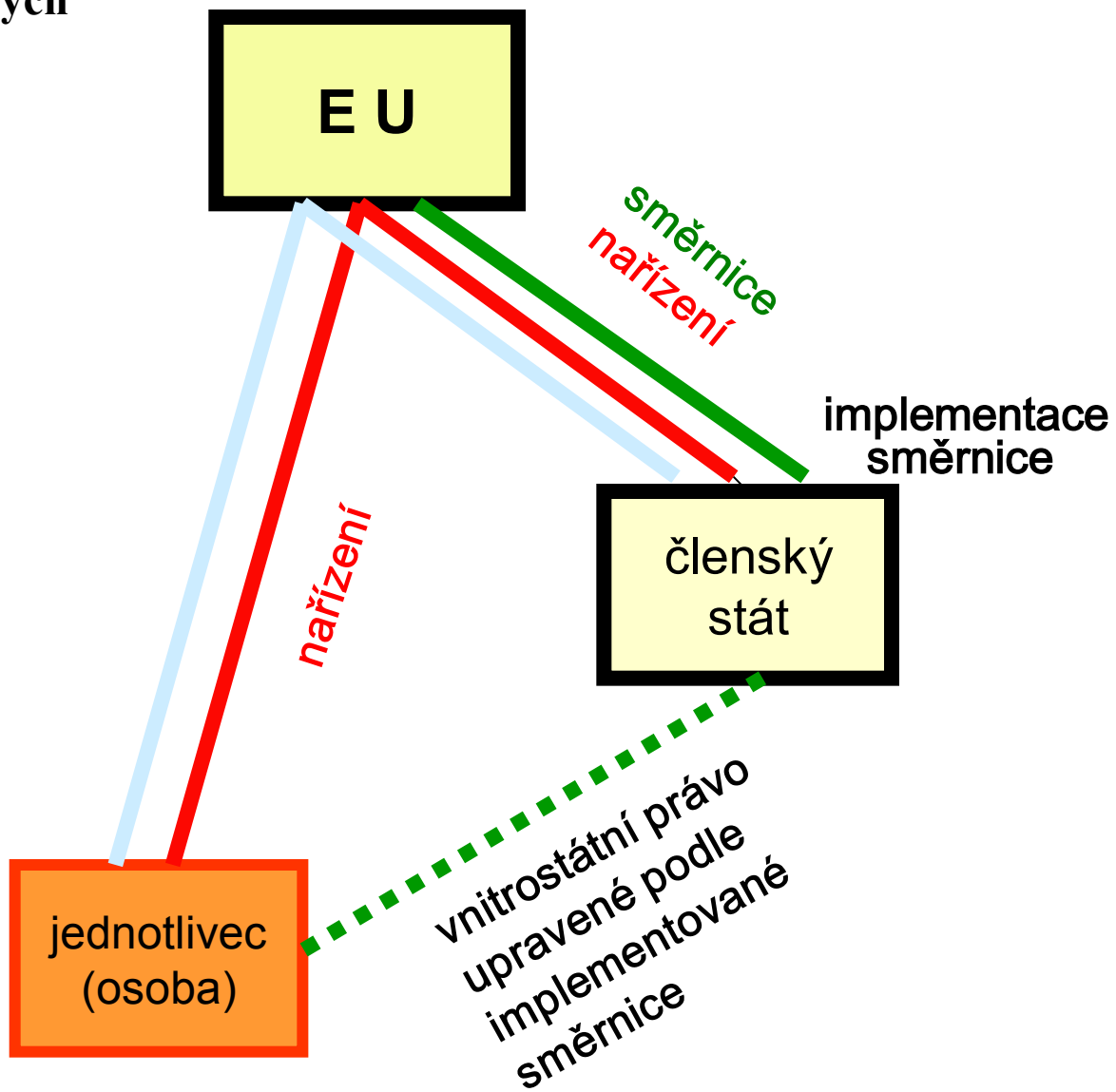
Přednost práva EU

- založena **judikaturou ESD**
- *důvod: právo EU = **autonomní právní řád** zavazující členské státy a jednotlivce*
- ustanovení národního práva je nebo není **nahrazeno** právem EU
- je-li nahrazeno ustanovením práva EU: zůstává v platnosti, ale **nemůže být aplikováno (aplikační přednost práva EU)**
- přednost práva EU jako **absolutní pravidlo?**
- základní judikát: *Costa v. ENEL* 6/64

Národní právo nahrazeno: **Přímý účinek práva EU**

- ustanovení práva EU je **přímo aplikovatelné na jednotlivce** – není potřeba národních prováděcích pravidel
- **základní podmínky přímého účinku:** ustanovení je (1) **přímo aplikovatelné** (self-executing) a (2) **bezpodmínečné**

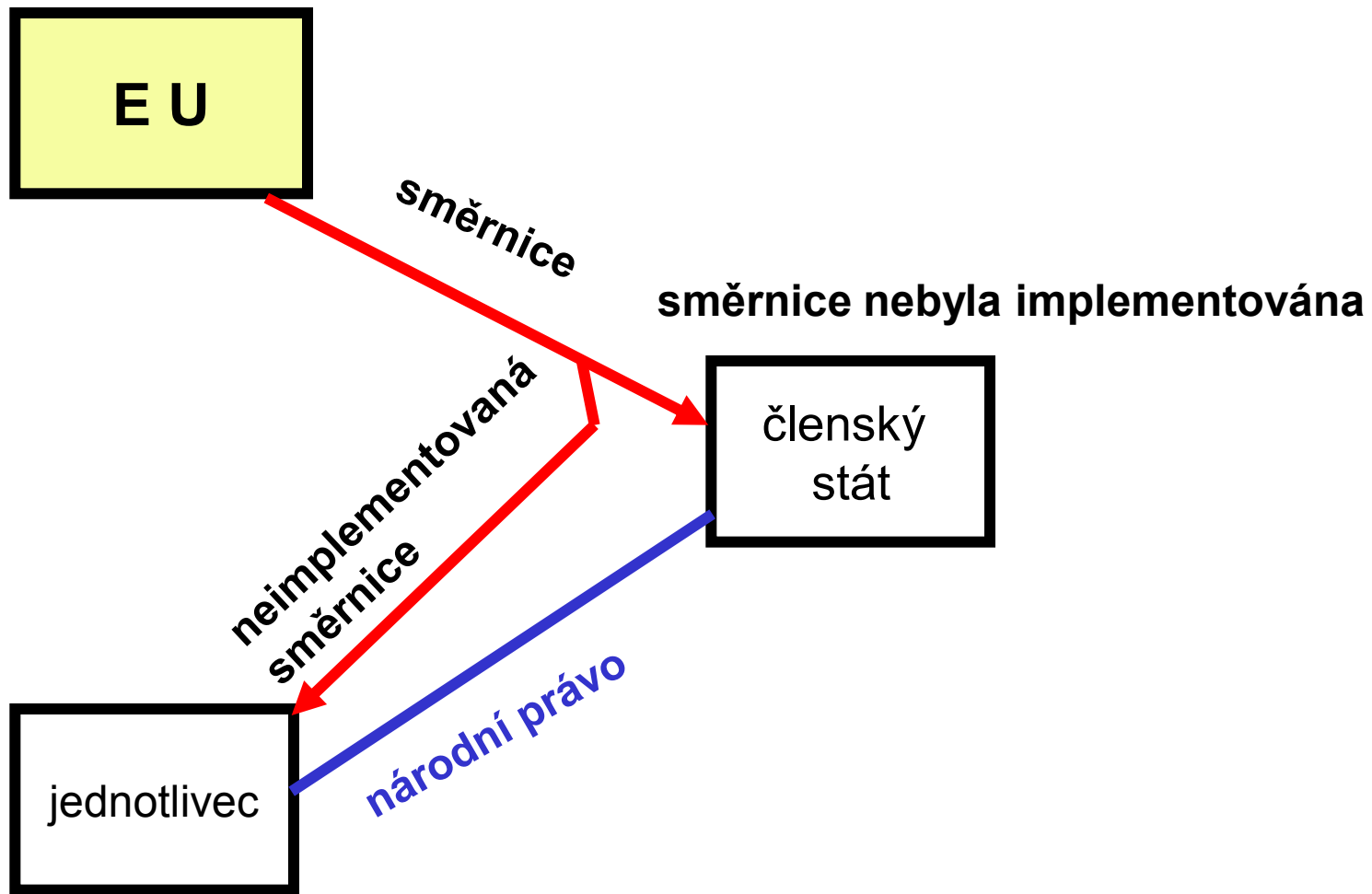
prameny sekundárního práva v jednotlivých vztazích

Přímý účinek ustanovení Smlouvy o fungování EU (primárního práva)

- 1. ustanovení **přímo aplikovatelné** (self- executing): **ANO** (čl. 101)
- 2. ustanovení **není přímo aplikovatelné**, netýká se přímo jednotlivce: **NE** (čl. 4 SEU)
- 3. Pochybnosti: judikatura ESD

Přímý účinek neimplementované směrnice

Vynucování práva EU

- **vůči členským státům:**
- **na podnět Komise – Soudní dvůr**
 - správní řízení před Komisí
 - žaloba Komise nebo čl.státu k ESD, rozsudek ESD
 - nerespektování rozs. ESD: další řízení před Komisí
 - návrh Komise ESD na uložení pokuty – pokuta ESD
- **na podnět Komise – Rada**
 - nadměrný schodek veřejného rozpočtu, rozh. Rady
- **na podnět jednotlivce**
 - předběžná otázka, odpovědnost typu Francovich
 - podnět Komisi – řízení před Komisí atd.

Vynucování práva EU - 2

- **vůči jednotlivcům**

- řízení před Komisí, rozhodnutí Komise (pokuta)
- žaloba k Tribunálu (- ESD)
- výkon rozhodnutí

- **vůči orgánům EU**

- žaloba na neplatnost aktu
- žaloba na nečinnost

Přehled žalob (řízení) před soudy EU

• PŘÍMÉ ŽALOBY

- Porušení povinnosti členského státu
- Mimosmluvní nebo smluvní odpovědnost EU
- Spory mezi čl. státy (rozhodčí smlouva)
- Duševní vlastnictví
- Zaměstnanecké spory
- Neplatnost aktu nebo rozhodnutí org. EU
- Žaloba týkající se sankcí jednotlivcům
- Nečinnost orgánu EU

Přehled žalob (řízení) před soudy EU - 2

- **NEPŘÍMÉ ŽALOBY**
- Žaloba na neaplikovatelnost nařízení
- Řízení o předběžné otázce